HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלא ברצון חכמים. דאיכא למיגזר דילמא כי מעסקי ביה אתי למיכל מיניה: **ר' יהודה אומר כו' מפני שלא הפרישה לו.** קצירה כדרך כל השנה אלא בידים קוטפין המלילות מן הקרקע דהא אסור לקצור לפני העומר דכתיב (ויקרא כג) עומר ראשית קצירכם אל הכהן שהוא תחלה לקצירה זכור הוא את איסור תחלה הנדש על ידי שינוי המעשה ולא אתי למיכל: **עחינה והרקדה.** שהרי קמח תגינה להיה בידים (ב) וכשטחנוהו והרקידוהו איזה שינוי היה שם דלא ליתי למיתב לפומיה להיא שעתא: ומשניין **עחינה.** לא היו עוחנין אותו בריחים של מים אלא בריחים של יד דהוי שינוי לזכרון: **על גבי גפה.** לגד תחתון של גפה הופך הגפה על פניה: **אלא הא דתנן.** במנחות קוצרין בית השלחין כדרך חול קודם לעומר: **ושל בית העמקים.** תבואה הגדילה בין העמקים. וטעמא מפרש התם כתוב אחד אומר (ג) וקצרתם את קצירה והבאתם אלמא מומר לקצור קודם לעומר וכתוב אחד אומר עומר ראשית קצירכם דמשמע שהוא קודם לכל קציר הא כיצד ממקום שאתה מביא עומר מי אתה קוצר קודם לו וממקום שאי אתה מביא עומר אתה קוצר ותנן בפרק כל הקרבנות (מנחות פה.) אין מביאין סולת למנחה לא מבית הזבלין ולא מבית השלחן ולא מבית העמקים מפני שתבואה שלהן אינה מן המובחר: **מאי איכא למימר.** הא איכא התם שינויא דהא קוצרין קתני ובמגל ולא גזרינן דילמא אתי למיכל ואוקמיה להיא כר' יהודה במסכת מנחות בפרק ר' ישמעאל (דף עא.) מדקתני סיפא אנשי יריחו קוצרין לפני העומר כו' ולא מיחו בידם חכמים ואמרינן מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו ר' יהודה: **חדש מבדל בדילי מיניה.** שהרי לא הורגלו לאוכלו כל השנה ואין למודין לפשוט יד להושיט לפיהם אבל חמץ למודין הן בכך כל השנה: **דרבנן אדרבנן לא קשיא.** בתמיה. דלא משנית אלא לר' יהודה והא דרבנן נמי קשיא דבמתני' לא גזרינן והתם קתני שלא ברצון חכמים דמשמע דגזר ר' מאיר דהוא מבני פלוגתיה דילמא אתי למיכל: **הוא עצמו מחזר עליו לשורפו.** אע"ג דבעלמא גזרינן בדבר שעסוק בו שלא יושיט לפיו הכא בבדיקת חמץ ליכא למיגזר דהוא עצמו כל עסקו זה בחמץ אינו אלא מחזר עליו לשורפו אין לך זכרון לאיסור גדול מזה: **ומיכל קא אכיל מיניה.** בתמיה: **קמח וקני מגן.** ואין אלו ראויין לאכילה: **מקני ואינך.** לאחר שנתייבש בתנור אין ראוי לאכול: **מעיקרא.** בעודו רך בקליות קודם שיתיבש מאי איכא למימר: **וכי תימא.** זכור הוא ע"י הקיטוף כדשני רבא לעיל בית השלחים דליכא קיטוף מאי איכא למימר: **אלא בדוחפא.** וטעמא דרבי יהודה משום דבדילי מיניה ומחמץ לא בדיל מיניה שרגיל בו כל שעה: כל גר שנגמ' היינו הכלי קרוייסי"ל: **מנטפא.** טיפין דקות כשהפילה מבערת: **ואפי' היא של חרס.** אותה שפופרת דמאיסא אפ"ה אסור דילמא אתי למיכל מינה ותניא[ט] הנותן שמן לגר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה: **ורבי יהודה מפיר.** ואע"ג דשמן הכל תדירין בו. ודרבנן אדרבנן ליכא לאקשויי דהא אוקימנא טעמא בחמץ משום דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו: קשר של קיימא שהוא עשוי אלא להתירו לעולם הוי אב מלאכה במסכת שבת [קיא:]: **לא יהא קושרו.** דהוי קשר של קיימא אלא עונבו ולא גזרי' עניבה אטו קשירה: **כורך.** כריכה בעלמא: **פוגדא.** אזור חלול: **פסיקייא.** פייסל"א שכורכין סביבות שוקיים: **שלא יענבנו.** גזירה משום קשירה הואיל ועסוק בכך: **קשיא דרבנן.** דשפופרת אדרבנן דאבל: **שמן.** זה בשמן דכל שנה מיחלף ואתי למיכליה: **אבל לא בחבל.** דלאו קשר שעשוי להתקיים הוא דלאינו מספיק פסיקייא אלו בכך: **אבל לא בחבל.** שמא יניחנו שם עולמית: **אי נימא אבל דעלמא.** שתשמישו לכך ואיכא למיחש שמא יניחנו שם: **אבל דגרדי.** שאינו ראוי למילוי מים תמיד ורבי יהודה מתיר ולא גזר גבי שבת כדאוקימנא בעמא דמשום חומרא דשבת פרטי אינשי מתיסרא דיליה וזנכרין הן אבל דרבנן דהכא אדרבנן דעניבה קשיא: ומשניין **אבל בחבל מיחלף הוי.** והשתא איתרלו כולהו דרבנן גזרו כל היכא דמיחלף בין בשבת בין בשאר איסורי הילכך בחדש לפני העומר גזרו וכן בשפופרת וכן בחבל אבל (ט) בחמץ לא משום דמוזהר עליו לשורפו ובעניבה נמי לא משום דלא מיחלפא ורבי יהודה גזר בכל מילי דלא בדילי מיניה ובמידי דבדילי מיניה לא גזר הילכך בחמץ גזר אבל בחדש דבדילי מיניה ובכל הנך דשבת משום דבדילי מיניהו ודקא מחמיר בעניבה משום דקסבר היא גופא קשירה היא: **בכור.** אסור להטיל בו מום ואפי' לגרום כדתניא מום לא יהיה בו [ויקרא כב] אין לי אלא שלא יגרום לו מום מניין שלא יטיל בו מום [שם] כל מום במסכת בילה (מ:): **אין מקיזין דם.** אפי' במקום שאינו עושה בו מום דהיינו בכל מקום שבו אם אינו חותך ממנו עצם או פוגם שפתו או אזנו וכל דבר שאינו חוזר לקדמותו הוי מום אידך לא הוי מום וקא גזר רבי יהודה אטו מקום שעושה בו מום ואע"ג דקדשים הכל בדילין מהן. מחלוקת רבי שמעון ורבי יהודה בתורת כהניס[ט]: על

קוצרין בית השלחין. פירש רש"י ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר וכו' ובית השלחין וכל הנהו אע"ג דתניא בפרק כל הקרבנות (מנחות דף פה.) אם הביא כשר כיון דלכתחלה לא יביא חשבינן ליה ממקום שאי אתה מביא ואין לתמוה מי איכא מידי דמדאוריית'א לכתחלה אסור ובדיעבד שרי דאיכא מילי טובא דבעינן שיענה הכתוב עליו לעכב כגון קדשים[א]: **אבל לא גודשין.** דבגדישה ליכא פסידא אם ימתין אחר העומר דלזקא משום פסידא התירו קצירה שממהרין ליקצר משאר פירות ואי לא קצרי להו פסדי והא דשרי רבי יהודה קמח וקלי לעיל[ב] יש לומר משום עולי רגלים הקילו ור' מאיר אוסר בקמח[ג] ושרי קצירה לקמן בפ' מקום שנהגו (דף נו.) דקתני במילתיה קוצרין בראון חכמים והיינו משום פסידא וכן פי' הקונטרס במנחות ואם תאמר א"כ מאי פריך[ד] דילמא הכא שרי רבי יהודה משום פסידא אבל גבי חמץ גזרינן ויש לומר משום מצות ביעור יש להמיר כמו משום פסידא: **כורך עליו פונדא.** אלו דוקא כורך דאפילו לקשור יכול[ה] הלא מבטל ליה ובלבד שלא יענבנו[ו] אחבל קאי:

כל היכא דבדיל מיניה לא גזר ר' יהודה. דר' מאיר אדר"מ לא רצה להקשות לדעיל גזר גבי חדש[ז] וגבי בכור לא גזר דנפרק כל פסולי המוקדשין (בכורות לג: ושם) תניא בכור שאמזו דם מקיזין לו במקום שאין עושין לו מום דברי ר' מאיר וכבי יהודה אומר וכו'[ח] משום דאיכא לשנויי שאני בכור דאיכא פסידא[ט]: זה

פג א מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' רסה סעיף ג:

פד ב מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה ג סמג לאוין סז טוש"ע או"ח סי' שז סעיף ד:

פה ג מיי' פ"ב מהלכות בכורות הל' יג סמג לאוין שמג טוש"ע י"ד סי' שיג סעיף ו:

לעזי רש"י

קרוישי"ל. מגורה. [פיישול"א]. חגורה, רצועה.

מוסף תוספות

א ל"מ. דהא איכא מילי טובא בקדשים. תוס' שאנץ. ב. [ו]הא התם ליכא פסידא. מי' המ"ן. ג. דמשום עולי רגלים ליכא למישרי. שם. ד. דר' יהודה אדר' יהודה. שם. ה. דהא ר' יהודה גופי' שרי קשירה בחבל גרדי וכ"ש דאיכא למישרי בפונדא או פסיקיא. שם. ו. לא קאי אפונדא או פסיקיא אלא. שם. ז. אע"ג דבדילי מיניה. שם ח. אלמא לא גזר ר"מ. תוס' הרא"ש. ט. דשמא ימות הבכור. תוס' ר"פ.

רבינו חננאל

שלא ברצון חכמים דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין, דאלמא מתעסקין היו בחדש בזמן איסורו, ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל ממנו. ופריק רבא שאני חדש הואיל ולא הזירו חכמים לקצור כדרכו אלא בקטוף, כדכתיב וקטפת מלילות, זכור הוא כי אסור לאכול מן החדש, וכן בטחינה לא הזירו לו לטוחנו אלא ברחים של יד, והרקדה ע"ג גפה, כיון דחזי כל הני שינויי אתי למדכר ולאימנועי. ואקשינן בית השלחין, דתנן קוצרין בית השלחין מאי איכא למימר, הנה קוצרין בלא שינוי. ופריק אביי חדש בדיל מיניה, פירוש מובדל הוא ממנו מכמה זמן ואינו אוכלו אלא עד שיראה שהותר, אבל החמץ שאינו מובדל ממנו כלל אלא אוכלו בכל שעה יתראה לו כי בהתירו עומד ויבא לאכול ממנו, לפיכך גזרו עליו. אמרינן עלה והא דקשיא ר' יהודה אדר' יהודה שנינן כאביי, והא דתנינן במתניתין בלשון חכמים הוא ר' מאיר. קשיא דר' מאיר אדר' מאיר, אמאי בחמץ לא גזר ובחדש גזר. ושנינן הנה הוא מחזר על החמץ כדי לשרפו יאכל אותו, לפיכך לא גזרו, אבל החדש דלא מתעסק ביה כדי לשרפו, אלא כדי לאכלו מתעסק ביה גזרינן ביה. **ובא רב אשי** לפרק שאני חדש דקמח וקלי תנן, כלומר לא התירו לו אלא על ידי קליה. ודחינן לה הכי הא בריתא היא כלומר חיצונה היא ולא נשנת בין החכמים. ואקשינן אפירוקא דאביי, וכללא

עין משפט נר מצוה

פו א מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' רסה סעיף ה:

פז ב מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה ג סמג לאוין סז טוש"ע או"ח סי' שז סעיף ה:

פח ג מיי' פ"ב מהלכות בכורות הל' יג סמג לאוין שמג טוש"ע י"ד סי' שיג סעיף ו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה שאני מדש: (ב) שם דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדרבי יהודה: (ג) שם וקלי תנן והא דר' אמי וכו' על ידי קטוף בדרבה אלא: (ד) שם ההתנן בכור שאמזו דם: (ה) רש"י ד"ה ומשניין וכו' בחמץ לא משום דמחזר עליו לשורפו:

מוסף רש"י

שלא ברצון חכמים. דגזרינן שמא יאכל כשיקלור ויאכל חדש קודם העומר ואף זה שבכר הוא קמח ולאי נקלר קודם העומר (מנחות סז:). ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין. דלא גזר שמא יאכל (שם). מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קטוף. ביד ולא במגל, כמו (דברים כג) וקטפת מלילות בידך, דקריה קודם העומר אסור כדקתני במתני' ואסור לקלור לפני העומר (מנחות סח.). זכור הוא. דחדש הוא ולא אכיל (שם). טחינה והרקדה. מאי שינוי איכא דליהוי זכור ולא יאכל (שם). ברחיא דיד. ריחים המתגלגלת ביד ולא בשל מים (שם). קוצרים בית השלחים ושבעמקים. דכיון שבלה יבשה היא, אי משהו לה לאחר בשולה אולה לאיבוד, ל"א רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן (שם עא.), ממקום שאתה מביא אי אתה קולר וממקום שאי אתה מביא אתה קולר, ולשון זה עיקר (שם סח.). אבל לא גודשין. לא יעשנו גדיש עד לאחר העומר (שם סח.). חדש בדיל מיניה. שהרי לא אכל חדש כל השנה (שם). חמץ לא בדיל מיניה. כל השנה שהרי אכלו עד הנה, אלכך אתי למיכליה (שם). דרבנן אדרבנן לא קשיא. דמתני', דהתם אמרי רבנן שלא ברצון חכמים עושין, דגזרינן שלא יאכל, והכא אמרי יבדוק לאחר המועד דהייטו בתוך הפסח (שם). קמח וקלי תנן. דאין רואין לאמילה, קמח כעין קמח שלנו, קלי קמח הבא מתבואה שנתייבשה בתנור (שם). עד קלי מאי איכא למימר. כגון בשעת קצירה דיבור לאוכלו (שם). שתהא מנטפת. ותקשיא הכר שהשמן מטפטף כל שעה לתוך הגר, ומעמא משום גזירה שמא יסתפק הימנו וכיון שהקלהו לגר חייב משום מכבה, ואפילו אותה שפופרת של חרס דמאיסא ליה גזרינן (שבת כט:). חבל דלי שנפסק. נאמלעשיו (שבת קיג.). לא יהא קושרו. דקשר של קיימא הוא לעולם (שם). כורך עליו פונדא. מתבר שי ראשי הפיסוק זה על זה וכורך עליהם פונדא אחר חלול, או פסקיא. פייסול"א (שם). ובלבד שלא יענבנו. לחבל, דר' יהודה סבר גזרינן עניבה אטו קשירה וכבנן לא גזרו (שם). קושרין דלי בפסקיא. על פי הבור דפסקיא לא מבטל ליה התם (שם). אבל לא בחבל. דמבטל ליה התם והוי קשר של קיימא, שרי קשור ותלוי שם תמיד (שם). בחבל דגרדי. פגיני דגרדי לא ולא מבטל לה (שם). חבל בחבל מיחלף. אינו ניכר בין זה ולא שרינן בדגרדי אתי למישרי בדעלמא (שם). בכור שאחזו דם. לפינדו"ר, אפילו מת. אם לא יקיזוהו, אין מקיזין לו דם. ואפילו במקום שאין עושין בו מום, דיכול לחזור ולהתרפאות המכה (בכורות לג:). יקיז ובלבד שלא יטיל בו מום. שלא יתחוך ושלא יפגום את אזנו ואת ניב שפתיו שאין עתיד לחזור ולהתרפאות דסברי רבנן כל שכן אי לא שרית ליה במקום שאין עושה בו מוס אתי למעבד במקום מוס (בכורות לג:).

הוא דכל היכא דלא בדיל מיניה גזר ביה ר' יהודה, והתנן לא יקוב אדם שפופרת של ביצה כו', ור' יהודה מתיר, הנה השמן לא בדיל מיניה, ולא גזר ר' יהודה שמא יסתפק מן השמן שבשפופרת של ביצה. ושנינן שאני שבת דחמיר ליה. אינו והא קשירת דלי בחבל דבשבת היא וחכמים מתירין לענבו ור' יהודה אוסר, קשיא דרבנן אדרבנן ודר' יהודה אדר' יהודה. ושנינן רבנן אסרי בשפופרת דכיון דלא מאיסא אתי לאסתפוקי מיניה, דשמן בשמן מיחלף, כלומר הרואה אותך אוכל שמן יאכל גם הוא זה, לפיכך גזרו לעשות שפופרת על פי הגר, אבל הרואה אותך עונב בשבת לא יקשור, דאתי למימר אלו היתה הקשירה מותרת לא היה עונב אלא קושר, לפיכך לא גזרו בו, ור' יהודה לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה אלא משום דסבר העניבה קשירה מעליא היא. והא דרמינן דרבנן אדרבנן קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל כו', ור' יהודה דאמר בהדיא כל קשר שאינו של קיימא מותר, וכן הא דרמינן דר' יהודה אדר' יהודה, והתניא בכור שאחזו דם כו', דברים פשוטין הן.